

ศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

A STUDY OF EDUCATION SUPERVISORY SKILLS OF SUPERVISORS

BY THE TEACHER AND ADMINISTRATOR'S OPINION

IN PUBLIC SCHOOL OF THE PRACHINBURI EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

¹⁾สมหมาย สมมิตร ²⁾ผศ. ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์ ³⁾ ผศ.ดร.อรสา โกศลนันทกุล

¹⁾ Sommai Sommit ²⁾ Asst. Prof. Dr.Suwanna Chotisukan ³⁾ Asst.Prof. Dr. Orasa Kosalanantakul

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี และเปรียบเทียบระดับความเห็นของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ที่มีต่อทักษะการนิเทศการสอนของผู้ทำหน้าที่นิเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 508 คน โดยแยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 161 คน และครู จำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (ตำแหน่งการปฏิบัติงานในสถานศึกษา) เปรียบเทียบโดยใช้ค่า $t-test$ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนควรมีทักษะการนิเทศการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายทักษะพบว่าทุกทักษะครูและผู้บริหารมีความเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะด้านการเป็นผู้นำ มีระดับ

¹⁾ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2),3)} อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ความเห็นมากที่สุด รองลงมาคือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารบุคคล ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะด้านการประเมินผล

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการสอนระหว่างครูกับผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ครูกับผู้บริหาร มีความเห็นต่อทักษะการนิเทศการสอนของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในสถานศึกษามีทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารบุคคล และทักษะด้านการประเมินผล ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The purposes of this study were to (a) a study of education supervisory skills of Supervisors by the teacher and administrator's opinion in public school of the Prachinburi Education Service Area Office and to(b) compare opinion level of teacher and administrator in public school of Prachinburi Education Service Area Office to Supervisors' skills

The sample in this study included 161 administrators and 347 teachers, a total of 508 teachers in the Prachinburi Education Service Area Office. The instrument was 50 items of five – point rating scale questionnaire with a reliability of 0.92. The statistical analysis consisted of percentage, mean, standard deviation and t – test (independent).

The findings were as follows:

1. The thought of the education supervisory skills of supervisors, the teacher and administrator's opinion in public school of the Prachinburi Education Service Area Office as a whole was as a high level. Considering each aspect, it was found that they were ranging from high level to low level were as follows: leadership skills, human relations skills, personnel administration skills, group process skills and evaluation skills respectively.

2. The comparison of supervisory skills of supervisors by the teacher with administrator's opinion in public school of the Prachinburi Education Service Area Office as though in five topics, They were leadership skills, human relations skills, group process skills, personnel administration skills and evaluation skills as a whole and each showed that there was no significant difference.

ความสำคัญของปัญหา

ภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียนคือการจัดการศึกษา หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การดำเนินงานของโรงเรียน จะบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพัฒนากระบวนการสำคัญของโรงเรียนไปพร้อมกัน ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษา นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะนำกระบวนการบริหารจัดการศึกษาไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี, 2547) การนิเทศที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนโดยความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ที่จะช่วยให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ การรวมพลังครูและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นรวดเร็วมกในยุคปัจจุบันนี้ และในขณะเดียวกันเมื่อครูได้รับการนิเทศก็จะเกิดความมั่นใจ มีขวัญกำลังใจ มีความภาคภูมิใจที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เมื่อครูประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานจนถึงขั้นเกิดความภาคภูมิใจแล้วก็สามารถที่จะปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอจนเป็นนิสัยทำให้เกิดการพัฒนาที่ถาวรและยั่งยืน

ด้วยเหตุและปัจจัยดังกล่าวเบื้องต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้นำในทุกๆ ด้านที่เป็นภารกิจของโรงเรียน จะต้องปรับบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนครู ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้นำที่สามารถประสานพลังครูในโรงเรียน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามที่วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้และจะต้องมีทักษะในการทำหน้าที่การนิเทศการสอน การกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารงานทุกงาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาท โดยเฉพาะการนิเทศการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการที่จะศึกษาความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ว่าผู้นิเทศการสอนควรมีทักษะทางการนิเทศ 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะในด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล และทักษะด้านการประเมินผล มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะการนิเทศของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ

การนิเทศการสอน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดของครูและผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 275 คน และครูจำนวน 3,426 คน รวมประชากรทั้งสิ้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 3,701 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ในปีการศึกษา 2549 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58 ของจำนวนโรงเรียนโดยยึดตามตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากตามสัดส่วนตามกลุ่มอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน เพื่อข้อมูลที่ได้มีความเชื่อมั่นสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มประชากรอีก 160 คน รวมเป็น 508 คน แยกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 161 คน และครู จำนวน 347 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - List) ประกอบด้วย ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และวุฒิการศึกษา และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาปราจินบุรี ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญของทักษะการนิเทศการสอน ครอบคลุมตามแนวทางของคิม บอลล์ไวลส์ (Wiles, Kimball and Lovell, 1975) คือ 1) ทักษะด้านการเป็นผู้นำ 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม 4) ทักษะด้านการบริหารบุคคล 5) ทักษะด้านการประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1.1 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา นิเทศ วิจารณ์ ตรวจสอบความตรงด้าน โครงสร้างของเนื้อหา ตรวจสอบความเป็นปรนัย ความสามารถในการนำไปใช้ของข้อคำถามแต่ละข้อ และนำข้อวิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันพิจารณาแบบสอบถามได้ คำนีความสอดคล้อง (IOC : Index of concurrence) (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2539) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด โดยใช้สูตรดัชนีความพ้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 - 0.8

2.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนาดิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจินบุรี ในอัตราส่วนที่เท่ากัน จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น หรือคุณภาพของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach alpha coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536) โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอให้บัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาปราจินบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบสอบถามโดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจินบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ซึ่งแบบสอบถามที่ส่งไปมีจำนวนทั้งหมด 508 ฉบับ ได้รับคืน 508 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การเปรียบเทียบทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (ตำแหน่งการปฏิบัติงานในสถานศึกษา) เปรียบเทียบโดยใช้ค่า t (t -test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาทักษะการนิเทศการสอนของผู้นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ครูและผู้บริหาร พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ทักษะด้านการเป็นผู้นำ รองลงมาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อยตามลำดับดังนี้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารบุคคล ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และทักษะด้านการประเมินผล

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นิเทศการสอนในสถานศึกษามีทักษะการนิเทศการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยที่เห็นว่าผู้นิเทศการสอนควรมีทักษะด้านการเป็นผู้นำ ในระดับมากที่สุดรองลงมาคือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารบุคคล ตามลำดับ และระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือทักษะด้านการประเมินผล

สำหรับความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นิเทศการสอนในสถานศึกษาควรมีทักษะการนิเทศการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยที่เห็นว่าผู้นิเทศการสอนในสถานศึกษาควรมีทักษะด้านการเป็นผู้นำกับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ในระดับสูงสุด รองลงมาคือทักษะด้านการบริหารบุคคล ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือทักษะด้านการ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะการนิเทศการสอนของผู้นิเทศการสอนในสถานศึกษาของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่าระดับทักษะทั้ง 5 ทักษะได้แก่ ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารบุคคลและทักษะด้านการประเมินผลนั้นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารบุคคล ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และทักษะด้านการประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่ามิประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้ คือ

1. ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ผลการวิจัยพบว่าครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของการนิเทศการสอนของผู้นิเทศการสอนมีทักษะในด้านการเป็นผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ผู้นิเทศการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น ผู้นิเทศจึงต้องมีทักษะในด้านการเป็นผู้นำ คือการเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน ครองคน ครองงาน เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายจะต้องทำให้ผู้อื่นศรัทธาและเชื่อถือในความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติมา ปรีดีคิด (2532) ที่กล่าวว่า การเป็นผู้นำในการนิเทศการศึกษา คือ ความสามารถและพร้อมที่จะกระตุ้นแนะทางนำทางเสนอแนะแนวทางการศึกษาให้แก่ครู เพื่อให้ครูสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูอย่างจริงจังและเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) ขวัญและกำลังใจของครูดีย่อมส่งผลในการทำงานให้ดีขึ้นไปด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับขวัญของครู ดังนั้นครูก็ต้องการขวัญและกำลังใจ ผู้นิเทศการสอนควรมีทักษะในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ แนวความคิดให้แก่ครูให้เข้าใจเป้าหมายและวิธีการดำเนินการนิเทศการสอน การมีความฉลาดรอบรู้ และทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าครูและผู้บริหารมีความเห็นต่อผู้นิเทศการสอนที่มีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปฏิบัติงานนิเทศการสอนจะต้องทำงานสัมพันธ์กับครูไม่ว่าผู้นิเทศการสอนจะมีความรู้ความสามารถหรือมีเทคนิควิธีในการนิเทศการสอนดีเพียงใดก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ พรวิรัตน์ ชิดสิน (2542) ผู้นิเทศการสอนต้องทักทายครูผู้รับการนิเทศการสอนด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม ผู้นิเทศการสอนต้องมีความเมตตา หวังดีและจริงจังต่อครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องให้ความช่วยเหลือสร้างมิตรไมตรีกับครูผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) ที่กล่าวว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสุขร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 80 พรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2550 ตอนหนึ่งความว่า “ทหารก็ตาม พลเรือนก็ตาม ต้องสามัคคี ซึ่งถ้าไม่สามัคคีกัน ไม่ปรองดองกัน

ก็บอกแล้วว่า ประเทศจะประสบความหายนะ ประเทศชาติล่ม” ดังนั้นผู้นิเทศการสอนต้องแสดงกิริยามารยาทสุภาพอ่อนโยนต่อผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องสร้างบรรยากาศที่ดีในการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ผู้นิเทศการสอนต้องควบคุมพฤติกรรมการทำงานของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งต่อ เพื่อนครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนใช้ภาษาและท่าทางในการสื่อความหมายได้เหมาะสมในขณะนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องติดต่อบริษัทงานกับผู้รับการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนิเทศการสอน และผู้นิเทศการสอนต้องปรับตัวให้กลมกลืนเข้ากับครูผู้รับการนิเทศ

3. ทักษะด้านการบริหารบุคคล ผลการวิจัยพบว่าครูและผู้บริหารมีความเห็นต่อผู้นิเทศการสอนที่มีทักษะในด้านการบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทักษะด้านการบริหารบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ สมเดช สีแสง (2544) ผู้นิเทศการสอนต้องให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่ครูผู้รับการนิเทศการสอน ควบคุม กำกับ ติดตามงานของครูผู้รับการนิเทศการสอน ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางราชการ ผู้นิเทศการสอนต้องพัฒนาครูผู้รับการนิเทศการสอน เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีมากยิ่งขึ้น ผู้นิเทศการสอนต้องให้กำลังใจให้แก่ครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องสร้างความเข้าใจร่วมกับครูที่เกี่ยวข้องในนโยบายการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องกำหนดและจัดวางตัวครูผู้รับการนิเทศการสอนให้เหมาะสมกับวิชาและชั้นเรียน ผู้นิเทศการสอนต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในตัวครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องเปิดโอกาสให้คณะครูได้แสดงความรู้ ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ ผู้นิเทศการสอนต้องกำหนดนโยบายและวางระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการนิเทศการสอน และในข้อที่ 39 ผู้นิเทศการสอนต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ครูผู้รับการนิเทศการสอนครูและผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าครูและผู้บริหารมีความเห็นต่อผู้นิเทศการสอนที่มีทักษะในด้านการบริหารกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูและผู้บริหารมีความต้องการทักษะดังกล่าวเนื่องจากการทำงานเป็นทีมมีลักษณะที่แตกต่างไปจากการทำงานคนเดียว ความสำเร็จของการทำงานเป็นทีมอยู่ที่การหลอหลอมบุคคลผู้ปฏิบัติงานให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น ผู้นิเทศการสอนต้องเปิดโอกาสให้คณะครูได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการอภิปรายประชุมชี้แจงจุดมุ่งหมายและหลักเกณฑ์ในการนิเทศการสอนให้ครูผู้รับการนิเทศการสอนมีความเข้าใจตรงกัน เปิดโอกาสให้คณะครูได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการอภิปรายประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของงานและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ดังที่เขาวพาเดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าผู้นิเทศที่ดีจะต้องทำการติดตามดูแลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ได้มอบหมายไปแล้ว ดังนั้นผู้นิเทศการสอนจึงต้องจัดระเบียบงานต่าง ๆ และควรตรวจสอบงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้นิเทศการสอนต้องมีทักษะในการกระตุ้นให้ครูผู้รับการนิเทศการสอนให้เกิดการ

โต้ตอบ ผู้นิเทศการสอนต้องร่วมกันประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของงานและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศการสอนต้องสนับสนุนให้คณะครูมีการวินิจฉัย และตัดสินใจร่วมกัน ผู้นิเทศการสอนต้องดูแลและควบคุมคุณภาพของผลการปฏิบัติงานภายในกลุ่มผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศการสอนต้องสร้างความเข้าใจกับครูผู้รับการนิเทศการสอนให้มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศการสอนต้องวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันกับคณะครูผู้รับการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจของผู้รับการนิเทศการสอนให้เกิดขึ้นในขณะทำการนิเทศการสอน และผู้นิเทศการสอนต้องสนับสนุนให้ครูผู้รับการนิเทศการสอนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการนิเทศการสอน

5. ทักษะด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าทั้งครูและผู้บริหารมีความเห็นต่อผู้นิเทศการสอนที่มีทักษะในด้านการประเมินผล อยู่ในอันดับสุดท้าย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูและผู้บริหารมีความต้องการทักษะดังกล่าวในอันดับสุดท้ายเนื่องจากเห็นว่าการประเมินผลเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จึงทำให้ครูและผู้บริหารให้ความสำคัญทักษะด้านการประเมินผลน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อันที่จริงแล้วการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานจะเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการดำเนินงานต่อไป ดังที่ กิตติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้กล่าวว่า การประเมินผลงานนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการวางแผนและการวางโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้อยู่เสมอ ผู้นิเทศการสอนควรแนะนำ และช่วยเหลือครูให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน ผู้นิเทศการสอนต้องมีทักษะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ผู้นิเทศการสอนต้องจัดระบบการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานจากการประเมินผลการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องนำวิธีการวิจัยในเชิงประเมินผลมาใช้ในการปฏิบัติงานนิเทศการสอนเพื่อแก้ปัญหา ผู้นิเทศการสอนต้องมีทักษะในการสร้างหรือเลือกเครื่องมือประเมินผลเพื่อการนิเทศการสอนที่มีคุณภาพ ผู้นิเทศการสอนต้องมีทักษะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ผู้นิเทศการสอนต้องใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประเมินผลการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนต้องแนะนำ และช่วยเหลือครูในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล และผู้นิเทศการสอนต้องมีทักษะในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ผู้นิเทศการสอนควรให้ความสำคัญกับทักษะการนิเทศการสอนทุกด้าน

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะของผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เมื่อพิจารณาทักษะ ทั้ง 5 ด้านจะเห็นว่า ทั้งครูและผู้บริหารมีความเห็นต่อผู้นิเทศการสอนที่มีทักษะการนิเทศอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการนิเทศการสอน สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนิเทศการสอนว่าเป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งมีดังนี้เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอน

เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตน การนิเทศการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน การนิเทศการสอนช่วยส่งเสริม และพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน กอปรกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาได้ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ปฏิรูปสถานศึกษา ปฏิรูปครู ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พ.ศ. 2532 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พ.ศ. 2532 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พ.ศ. 2532 มาเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 การปรับโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ การยุบรวมสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) รวมเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำให้ผู้มีหน้าที่นิเทศการสอนของครูโดยตรงได้แก่ศึกษานิเทศก์ประจำอำเภอ (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ) ศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษา ไปปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ในเรื่องทักษะการนิเทศการสอนของผู้นิเทศการสอนในด้านทักษะด้านการเป็นผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารบุคคล ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม และทักษะด้านการประเมินผลนั้น ครูและผู้บริหารเห็นว่าผู้นิเทศการสอนควรมีทักษะทั้ง 5 ด้านในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศการสอนเพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ครูและผู้บริหารจึงจำเป็นต้องดำเนินการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนของตนเองให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ โดยถือว่าการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะทักษะด้านการประเมินผล ซึ่งครูและผู้บริหารให้ความเห็นเป็นอันดับสุดท้าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมมือและประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดฝึกอบรม สัมมนา และดูงาน ให้กับผู้นิเทศการสอนเพื่อพัฒนาปรับปรุงทักษะด้านการประเมินผลให้ผู้นิเทศการสอนมีความรู้ ความสามารถ เกิดเจตคติที่ดีในงานนิเทศเพื่อจะได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติสืบไป

2. ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนควรมีความร่วมมือกันและปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนควรมีพัฒนาการทักษะการนิเทศการสอนโดยการเขียนบทความทางวิชาการให้มากขึ้น หรือการเข้าอบรม สัมมนา ดูงานและศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัย และสนใจในการปฏิบัติการนิเทศการสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการสอนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการนิเทศการสอนให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กิตติมา ปริดีดิลก. 2532. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548. การนิเทศการสอน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2542. พฤติกรรมกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- พรวิรัตน์ ชิดสิน. 2542. การศึกษาทักษะการนิเทศของผู้นิเทศในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมเดช สีแสง. 2544. คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี, กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา. 2547. คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2539. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- Wiles, Kimball and Lovell, John T. 1975. **Supervision for Better School**. 3 rd ed.; Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.